

Nr 280

Av herrar Eriksson i Bäckmora och Vigelsbo, om upprustning av ekonomibyggnader å vissa småbruk.

(Lika lydande med motion nr 237 i Första kammaren)

Jordbrukets strukturomvandling fortgår med accelererande hastighet. I den mån strukturomvandlingen bygger på sammanförande av små brukningsenheter till större och bärkraftigare företag och ägare av de små enheterna antingen kvarstannar vid jordbruksnäringen såsom företagare på det större företaget eller lämnar näringen för att efter omskolning söka andra förvärvsmöjligheter inom stadsnäringarna, sker omställningsprocessen utan större svårigheter. I de fall däremot, där de små jordbrukens ägare har kommit upp i åldersgruppen 50—60 år och kanske något högre och dessutom kanske föga lämpar sig för omskolning, skapar rationaliseringsprocessen och nu gällande utvecklingsstyrande regler för statligt stöd till olika förbättringsåtgärder på ett mindre jordbruk betydande svårigheter. Dessa småbrukare, som alltså efter eventuell omskolning skall omplaceras i stads och/eller industrimiljö, känner vid omplacering ofta miljösvårigheter, dessutom får de också svårigheter som sammanhänger med bostadsförsörjning och liknande. Ur det allmännas synpunkt torde en omskolning av en arbetskraft, som kommit till så relativt hög ålder, vara mindre önskvärd både ur kostnadssynpunkt och ibland också till och med ur effektsynpunkt.

Länsarbetsnämnderna i de olika länen äger emellertid förutsättningar att i det enskilda fallet ta ställning till lämpligheten av eventuell omskolning av dessa äldre småbrukare.

Alternativet för dessa äldre småbrukare synes enligt vårt förmenande vara antingen att de beredes möjligheter att under sin återstående tid som yrkesverksamma uppehålla driften på sina små jordbruksföretag eller ock att de kan förtidspensioneras.

Möjligheten att erhålla stöd för vissa begränsade upprustningsåtgärder på småbruken finnes ju i rationaliseringskungörelsen SFS 246/59, där i 11 §, sista stycket, säges att lantbruksnämnderna "må likväl i undantagsfall bevilja ekonomiskt stöd, om investeringsbehovet är trängande och brukaren till följd av sin ålder, nedsatt arbetsförmåga eller andra särskilda personliga omständigheter svårligen kan vinna sin utkomst genom annan sysselsättning". Ifrågavarande bestämmelse torde emellertid tillämpas med restriktivitet av ifrågavarande bidragsbeviljande organ, vilket för övrigt är

förståeligt med hänsyn till den företagsekonomiska inriktning som verksamheten alltmera fått och måste ha. Det är emellertid också sannolikt, att endast en begränsad del av arbetsmarknadsorganets klienter finnes inom den grupp som inrymmes i den citerade författningsbestämmelsen. Det synes dock vara ur det allmännas synpunkt mindre kostnadskrävande att med utnyttjande av ifrågavarande bestämmelse ge dessa småbrukare ett begränsat stöd för sådan mindre upprustning av ekonomibyggnad som möjliggör för dem att fortsätta sin verksamhet. Gårdar med ägare i denna kategori finnes säkerligen spridda inom varje jordbruksområde, men det synes oss icke böra utgöra något egentligt hinder för strukturrationaliseringen om sådana enstaka gårdar under en övergångstid får brukas av sina nuvarande ägare och först efter den nuvarande generationens frånfälle inlemmas i angränsande större jordbruksföretag.

Det är emellertid inte endast ekonomibyggnaden som i förevarande fall av den tänkta "självpensioneringen" kan behöva en mindre upprustning. Även bostadsförbättring kan ju i dessa fall enligt SFS 538/62 stödjas med visst begränsat belopp för pensionärsbostad med högst 8 000 kr. och i specialfall med upp till 10 000 kr. för sådana ägare, som fyllt 60 år, samt för ägare, som icke fyllt 60 år, med högst 4 000 kr., vartill dock i sistnämnda fall kommer möjlighet att erhålla 4 000 kr. i lån. För sistnämnda ålderskategori gäller därjämte att den beskattningsbara inkomsten skall understiga 6 000 kr.

En samordning av dessa två stödformer, dels till en minimiförbättring av bostaden, dels till en hjälplig upprustning av ekonomibyggnaden, bör kunna ske till båtnad såväl för den enskilda familjen i aktuellt fall som med hänsyn till kostnaden för en omskolning ur det allmännas synpunkt.

Då vi i vårt resonemang förutsätter, att i det aktuella fallet ägaren till ett småbruk, som skulle kunna stödjas, dels genom länsbostadsnämnden för minimiupprustning av bostaden, dels genom lantbruksnämnden med tillämpning av undantagsbestämmelsen i nyssnämnda 11 §, bör ha varit i kontakt med länsarbetsnämnden, synes en samordning på länsplanet, för att utlösa en även ur det allmännas synpunkt önskvärd åtgärd, kunna ske genom att länsarbetsnämnden initierar ärendet i fråga genom samråd i bidragsfrågan mellan länsbostadsnämnd och lantbruksnämnd.

Resonemanget om vidgade möjligheter för vissa småbrukare att erhålla statligt stöd för en "självpensionering" innebär icke ett försök till upprivande av riksdagens tidigare beslut om den jordpolitiska målsättningen och i senaste författningsbestämmelser tillkomna regler utan är endast ett förslag för att söka anpassa det statliga stödet för bostad och ekonomibyggnad för vissa småbrukare till arbetsmarknadsorganets planeringsverksamhet.

Såsom ett tänkbart alternativ, därest vårt här ovan skisserade förslag

icke kan accepteras, står möjligheten att förtidspensionera ifrågavarande småbrukare. Det är uppenbart, att småbrukarfamiljerna i denna kategori också vill känna samhällets stöd till trygghet. Just dessa småbrukare mellan 50 och 60 år och kanske till och med något äldre, som icke äger förutsättningar att omskolas, som icke kan förlika sig med tanken på miljöbytet och som endast har ett relativt sett fåtal år kvar som yrkesverksamma i ett nytt yrke, känner otrygghet då de tror sig icke kunna erhålla stöd ens för de enklaste förbättringsåtgärder på det lilla småbruket, där de vill kvarbo.

Med hänsyn till vad ovan framhållits hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om sådana förändrade regler för tillämpningen av 11 §, sista stycket i SFS 246/59, att densamma på initiativ av länsarbetsnämnd kan utnyttjas för begränsad upprustning av ekonomibyggnad å småbruk, där ägaren av länsarbetsnämnden icke anses lämplig för omskolning på grund av ålder eller annan orsak, samt att dessa ärenden jämväl samordnas med prövning av förutsättningarna för bostadsstöd i enlighet med bestämmelserna i SFS 538/62.

Stockholm den 22 januari 1964

John Eriksson
i Bäckmora

Sven Vigelsbo

Nr 281

Av herrar Grebäck och Antby, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till lantbrukshögskolan.

(Lika lydande med motion nr 230 i Första kammaren)

Stockholm den 23 januari 1964

Erik Grebäck

Sven Antby